

Arkkitehtiopiskelijoiden ideakilpailun 2021 ehdotukset: Miten lähiötaloja voi korjata, uudistaa ja kehittää?

Markku Karjalainen, rakennusopin professori
Tampereen yliopiston arkkitehtuurin yksikkö, palkintolautakunnan puheenjohtaja

Lähteinä: Kilpailuaineisto ja -tuomariston perustelut

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen arkkitehtuurin opiskelijoille suunnattu kerrostalon korjauksen ideakilpailu (6.9.–10.12.2021) julistettiin vasta toukokuussa. Suunnittelukohteena oli seitsemän 1970-luvun lopulla rakennettua 4-kerroksista betonirunkoista ja tiilijulkisivuista asuinkerrostaloa; Saniaistie 3 (HEKA) Helsingin Tapanilassa.

Ideoita lähiötalojen korjaamiseen, uudistamiseen ja kehittämiseen

Kilpailuun saapui 26 ehdotusta. Arvostelussaan palkintolautakunta kiinnitti erityisesti huomiota ehdotusten arkkitehtoniseen laatuun sekä rakennusten ja pihapiirin luomaan kokonaisuuteen. Myös ratkaisujen funktionaalista toimivuutta sekä rakenne- ja energiateknisiä ratkaisuja arvioitiin. Palkintolautakunta piti ehdotusten yleistaso hyvänä. Parhaimmissa ehdotuksissa oli ratkaistu kokonaisvaltaisen onnistuneesti julkisivujen uusi arkkitehtuuri ja energiatehokkuuden parantaminen, hissien lisääminen, lisäkerrosten rakentaminen, pihojen elävöittäminen sekä rakennustekniset ja rakennusoppiliset kysymykset.

Kerrostalon korjauksen suunnittelukilpailu on Julkisivuyhdistys ry:n rahoittama perinteinen korjausrakentamisen ideakilpailu, joka on aiemmin järjestetty Aalto-yliopiston, Tampereen yliopiston ja Oulun yliopiston arkkitehtikoulujen opiskelijoille. Syksyn 2021 kilpailuun saivat tällä kertaa osallistua myös rakennusarkkitehtikoulusta antavat ammattikorkeakoulut: Metropolia Helsingistä, Savonia Kuopiosta, Oulun ammattikorkeakoulu ja Tampereen ammattikorkeakoulu. Vuosittaisen kilpailun tarkoitus on tuottaa korkeatasoisia, monipuolisia ja toteuttamiskelpoisia ideoita 1960–1980 -luvuilla rakennettujen lähiökerrostalojen toiminnallisuuden kehittämiseen, julkisivujen energiakorjauksiin sekä hissien ja lisäkerrosten rakentamiseen. Kilpailu järjestet-

tiin ensimmäisen kerran vuonna 2002. Tämä kilpailu oli järjestyksessään 14. kerta.

”Rakennus on aina kokonaisuus, estetiikan lisäksi materiaaleja, tekniikkaa ja toimintoja. Vähäpäästöinen, viihtyisä ja pitkäikäinen rakennus ei synny optimoimalla yksittäisiä rakennusosia. Rakennustuotteiden ja -materiaalien vaikutuksia on aina arvioitava koko rakennuksen ja sen elinkaaren kannalta. Esi-merkiksi materiaalien huollon tarve ja valittujen ratkaisujen vaikutus rakennuksen käytön aikaiseen energiankulutukseen ovat keskeisiä ympäristövaikutusten hallinnassa”, arkkitehti SAFA Maritta Koivisto totesi Rakennustuoteteollisuuden edustajana kilpailun tuomaristossa.

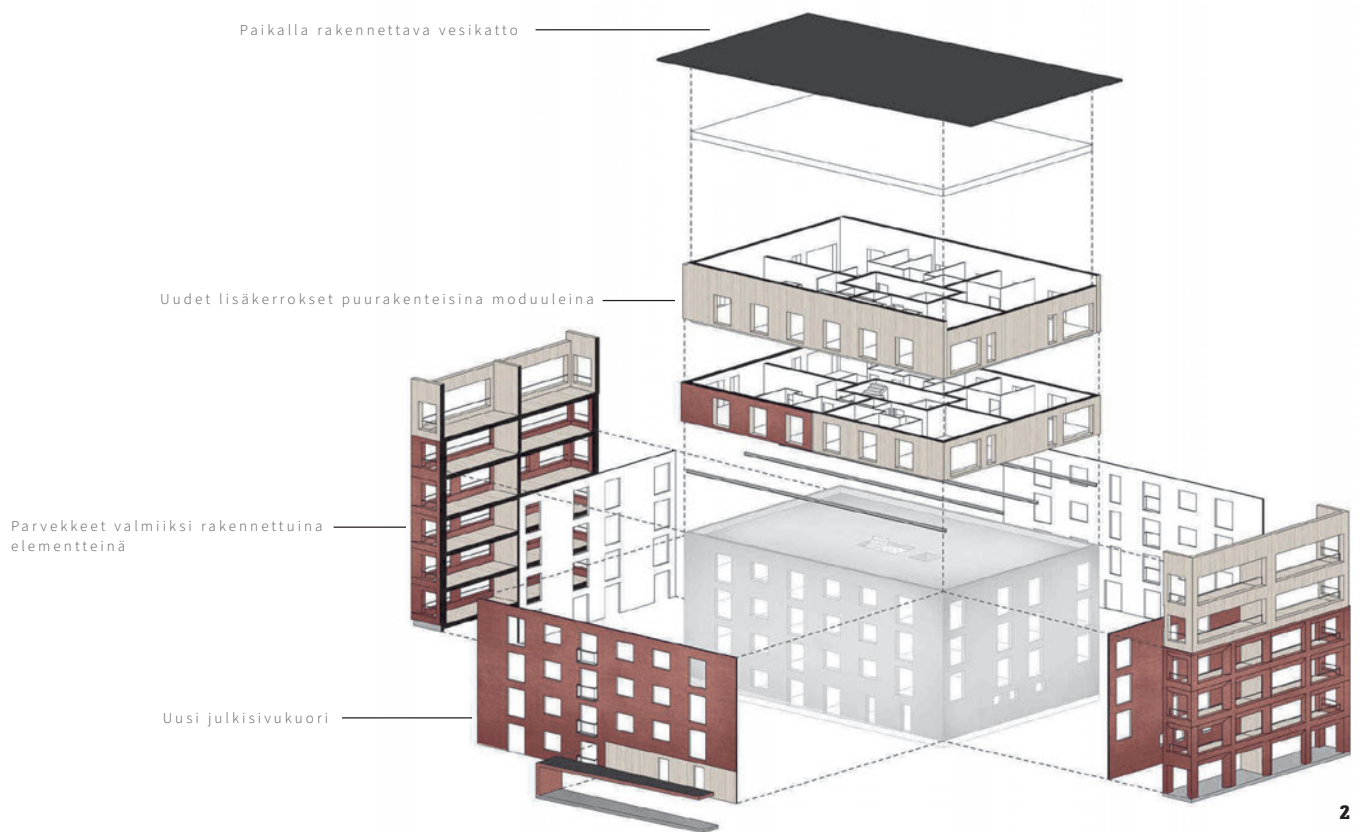
”Kestävään rakentamiseen tulee käyttää kestäviä ja toimivia materiaaleja, joita on osattava yhdistää oikein. Rakenteiden ja niissä käytettyjen materiaalien luotettava pitkäikäisyyttä on tarpeen, jotta rakennukselle luvut ominaisuudet säilyvät koko tavoitellun käyttöajan ajan. Rakennukset – myös asuintalot – tulee rakentaa kestävästi peruskorjaukset ja toiminnan muutokset. Kestävä korjausrakentaminen ylläpitää ja jatkaa rakennusten käyttöä, mahdollistaa muuntojoustavia ratkaisuja niin toiminnallisuuden kuin rakenteidenkin osalta. Täydennysrakentaminen ja korjaaminen ovat kestävä rakentamisen keinoja,” Koivisto painotti.

”Jo perinteeksi muodostunut vuosittainen kilpailu edustaa Julkisivuyhdistyksen kannalta merkityksellistä ja käytännönläheistä

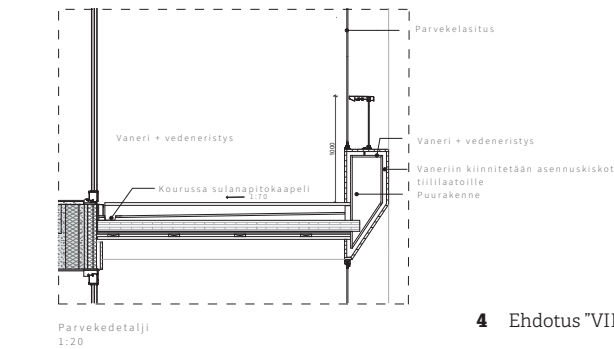
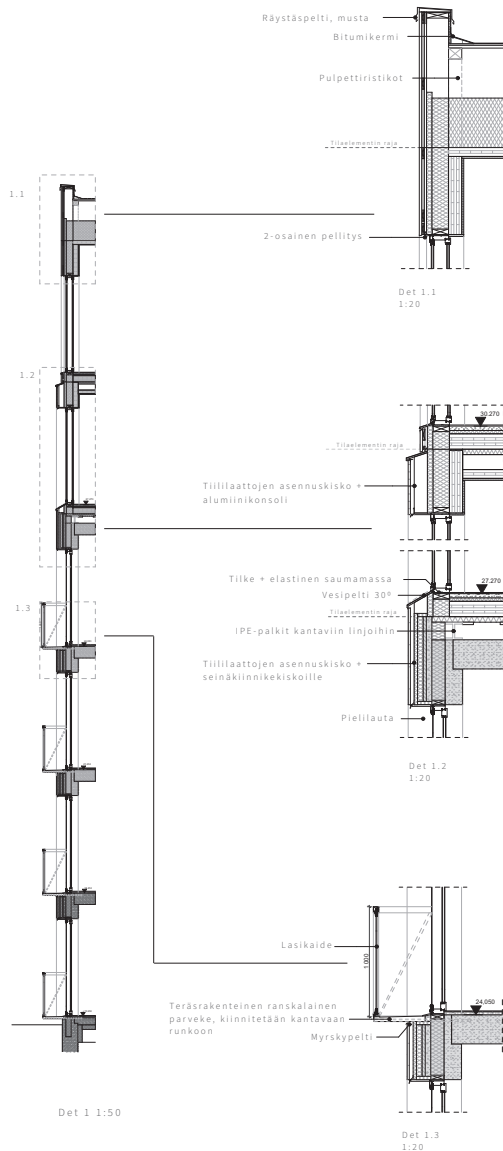
Eetu Salminen

1 Ehdotuksen ”VIISTE”-tekijätiimi: kuvassa vasemmalta Aino Hirvilampi, keskellä Eetu Salminen ja oikealla Joel Lehtola.

2.3 Ehdotus "VIISTE", havainnekuva.

4 Ehdotus "VIISTE", havainnekuva.

5 Ehdotus "VIISTE", rakennedetaljeja

yhteistyötä, jota on tehty pitkään niin arkkitehtiopiskelijoiden kuin yliopistojen sekä asuinkiinteistörakennuttajien ja -omistajien kanssa – tässä kilpailussa oli antoisaa aloittaa yhteistyö myös ammattikorkeakoulujen kanssa", Koivisto mainitsi Julkisivuyhdistyksen pitkäaikaisena hallituksen jäsenenä.

Kilpailussa jaettiin **1. palkinto (2 000 €)**, nimimerkille **"VIISTE"**, tekijöinä Aino Hirvilampi, Eetu Salminen ja Joel Lehtola Oulun ammattikorkeakoulusta.

2. palkinto (1 500 €), nimimerkille **"MOSAIIKKI"**, tekijöinä Risto Piirainen ja Silja Saittala Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksiköstä.

3. palkinto (1 000 €), nimimerkille **"LÄMPÖ"**, tekijöinä Miisa Kaivos, Kim Mäenpää ja Ida Nguyen Metropolia Ammattikorkeakoulusta.

Lunastus (500 €), nimimerkille **"LOOTAT"**, tekijöinä Janika Kynsilehto ja Tuomas Vierimaa Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksiköstä. Lisäksi palkintolautakunta päätti jakaa kaksi

kunniamainintaa nimimerkeille:

"EKOKÄRKI", tekijöinä Niilo Heikkilä, Violet Raitala ja Egor Tchernykh Metropolia Ammattikorkeakoulusta.

"KORDEENIA", tekijöinä Janika Huttunen, Jenna Henriksson ja Johanna Dyster Tampereen ammattikorkeakoulusta.

Ehdotuskohtaiset perustelut

Kilpailun palkintolautakunta totesi syksyn 2021 kilpailun palkituista töistä seuraavaa:

1. palkinto "VIISTE"

Arkkitehtoniselta yleisilmeeltään hallittu, rauhallinen ja ammattimainen kilpailuehdotus, jossa valo ja varjo ilmentävät reliefimäisiä julkisivuja. Uudet hyllykkömäiset parvekepäädyt ja pitkien sivujen porrastuva puun ja tiilen vaihtuva julkisivukäsittely luovat rakennukselle onnistuneen ja omaperäisen ilmeen. Lisäkerrokset on toteutettu onnistuneesti CLT-tilaelementeistä. Uusien kerrosten asunnot ovat toimivia ja mitoitukseltaan perusteltuja, edus-

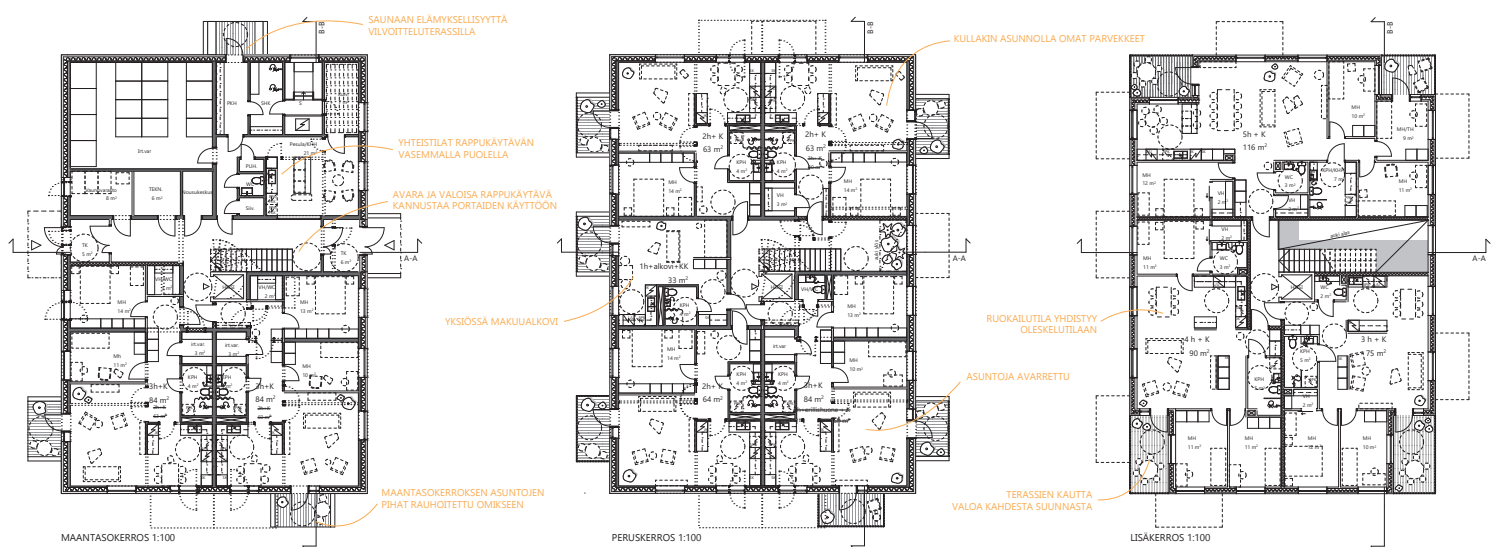
tavat hyvää tavanomaista asumista. Yhteistilat on ajateltu kerhohuonetta lukuun ottamatta sijoitettavaksi uuteen piharakennukseen. Kaupunkikuvallisesti tasapainoisen neutraali perusratkaisu, joka sopii eri korkuisiin liittyviin kaupunkirakenteisiin. Rakennusten kokonaisuus muodostaa laadukasta rakennettua asuinympäristöä, joka on suhteellisen pienillä eleillä toteutettu. Tiili materiaalina yhdistää ympäristöönsä. Vanhojen talojen hahmot tunnistaa vielä.

2. palkinto "MOSAIIKKI"

Kaunista puuarkkitehtuuria, jossa alkuperäisten rakennusten hahmo erottuu hienovaraisesti. Lisäkerroksen nurkkien keventäminen on arkkitehtoninen ansio. Tasokasta asutusuunnittelua, erityisesti keittiöiden ja isojen päätyasuntojen osalta. Lisäkerroksessa ei ole tyydytty toistamaan vahoja asuntoratkaisuja, vaan uudet asunnot ovat valoisia ja toiminnallisesti hyvin ratkaistuja. Uusi porrastarkaisu on aikaansaanut valoisan ja oikein mitoitettun porrashuoneen. Yhteisöllisyyden näkökulma on vahvasti suunnittelussa mukana, ja uusi

6 Ehdotus "MOSAIIKKI", havainnekuva.

7 Ehdotus "MOSAIIKKI", pohjapiirroksat.

8 Ehdotus "LÄMPÖ", havainnekuva.

pihasauna/kerhohuone on pihapiirissä onnistunut lisä myös pihapiirin rajaamisen kannalta. Työssä on ideoitu vanhojen kuorielementtien kierrätettävyyttä. Energiatehokkuus ja uusiutuvien energiaratkaisujen integroiminen on tuotu osaksi työtä. Esitetyt tekniset ratkaisut ovat uskottavia ja huolellisesti tutkitut. Ehdotus olisi voinut toimia myös kahden lisäkerroksen kanssa. Parvekkeiden lasitusta olisi voitu myös tutkia.

3. palkinto "LÄMPÖ"

Arkkitehtuuriltaan alkuperäisen henkinen, mutta rakennus on lisäkerrosten, päätyjen ja kattoratkaisujen kautta muuttunut hienovaraisesti ylvään klassistiseksi rakennukseksi. Suunnittelijan käyttämin niukoin keinoin on myös näytetty ero alkuperäisen rakennuksen ja lisäkerrosten välillä, kuitenkin siten, että lopputulos on luonteva ja eheä. Vanhojen asuntojen laajennusten avulla on saatu aikaan väljät ja valoisat oleskelutilat, jotka eivät toisaalta edusta erityisen tehokasta tilankäyttöä. Lisäkerrosten asunnot noudattavat pitkälle olemassa olevien asuntojen ratkaisuja, mutta ovat tilankäytöltään perusteltuja. Päätyihin lisätyt huone- ja parveke-elementit ovat onnistuneita. Lisäkerrosten oleskelutilat on sijoitettu

hyvin avattuna kahteen ilmansuuntaan. Porrashuone vie tilaa asunnoilta, mutta on kokonaisuutena toimiva. Pitkät räystäävät ovat myös puujulkisivujen pitkäaikaiskestävyyden kannalta tarkoituksenmukaisia.

Lunastus "LOOTAT"

Ratkaisussa alkuperäinen rakennus ja kaksi lisäkerrosta on sulautettu uudeksi omaperäisesti muotoilluksi kokonaisuudeksi, jota parvekeulokkeet kauniisti rytmittävät. Harjan epätasapaino on korjattu kauniisti keventäen terassin säleikköratkaisulla. Esitetyssä muodossa rakennus toisi alueelle kauniin modernin lisän. Ylimmän kerroksen yhteistilat ovat väljiä, ja yhteys terassille parantaa niiden käytettävyyttä. Lisäkerroksen tilaelementtiratkaisu on tarkkaan harkittu. Esitetty tekninen ratkaisu on huolellisesti tutkittu ja uskottava. Arkkitehtonisesti ehdotus soveltaa nykyajan puukerrostalojen arkkitehtuuria ehkä turhankin suoraviivaisesti. Taloyhtiön yhteiseen käyttöön varatut tilat sekä terassi lisäkerroksessa tuovat laatua asumiseen.

Kunniamaininta "EKOKÄRKI"

Arkkitehtuuriltaan kepeästi 1970-luvun elementtirakentamista muistuttava kokonai-

suus on esteettisesti haastava, mutta rakennuksen massan voimakas muotoilu on vahvan omaperäinen ja siten onnistunut. Erityisesti rakennuksen korkein sisäänkäynnin puoleinen julkisivu on hallittu. Vanhojen yksöiden laatu- tasoa on parannettu lisäämällä väljä parveke. Porrashuoneen muutokset ovat suurehkot, toiminnallisesti kuitenkin tilavat ja valoisat. Lisäkerroksia on 1–3. Kolme lisäkerrosta ei ole kilpailuohjelman mukainen. Kattoterassit ja aurinkopaneelit ovat hyvä idea.

Kunniamaininta "KORDEENIA"

Rakennuksen muodossa, massoitellussa ja julkisivun yksityiskohdissa on käytetty vahvoja teemoja – jopa tarpeettoman runsaasti erityisesti pääsisääntäjäjulkisivujen puolelta. Lisäkerrokset erottuvat omaksi uudeksi aiheekseen sekä värityksen että omaperäisen kattomuodon ansiosta. Uudet asuntopohjat ovat hieman sokkeloisia mutta toimivia, ja tilamitoitukset perusteltuja. Hissi on mitoitettu hyvin ja sijaitsee olevissa kerroksissa hyvässä paikassa. Toiminnot on mitoitettu hyvin. Ehdotus on ammattimaisella otteella esitetty.

Competition for architecture students in renovation and updating of suburban buildings

A competition was organised to architecture students at universities and universities of applied sciences for plans and ideas on renovation projects of seven four-storey apartment buildings built towards the end of the 1970s. The buildings on 3 Sanaistie Street (HEKA) in Tapanila area of Helsinki had concrete frames and brick facades.

In their comments, the jury particularly paid attention on the architectural quality of the entries and on the entity created by the buildings and the outdoor areas. They also reviewed the functionality as well as the structural and energy solutions of the entries. The Jury found the overall standard of the entries to be good. The best entries presented successful comprehensive solutions for the new architecture of the facades and improvement of energy efficiency, with more lifts and additional storeys, enlivening courtyards and providing answers to issues related to construction engineering and building science.

The objective of the competition, which is organised every year, is to produce versatile and feasible ideas that are of a high standard for projects carried out on suburban apartment buildings built in the 1960s–1980s to develop their functionality, carry out energy-oriented renovations of facades, provide lifts and build additional storeys. The competition was organised for the first time in 2002.

For more information on the competition (in Finnish), visit:
<https://julkisivuyhdistys.fi/uutishuone/ajankohtaista/arkkitehtiopiskelijakilpailu-2021-2/>

9 Ehdotus "LOOTAT", havainnekuva

Kilpailun järjestäjät ja palkintolautakunta

Kilpailun järjestivät yhteistyössä Julkisivuyhdistys ry, Tampereen yliopiston arkkitehtuurin yksikkö, Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitos, Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikkö, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Savonia-ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu ja Tampereen ammattikorkeakoulu sekä Helsingin kaupungin asuntotuotanto ATT, joka osoitti kilpailulle HEKA-kohdekiinteistön.

Palkintolautakuntaan kuuluivat:

- Markku Karjalainen, rakennusopin professori, Tampereen yliopiston arkkitehtuurin yksikkö, palkintolautakunnan puheenjohtaja
- Pekka Heikkinen, professori (arkkitehtuurin käytänteet), Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitos
- Anu Soikkeli, professori, Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikkö
- Jorma Lehtinen, lehtori, Metropolia Ammattikorkeakoulu
- Anu Montin, lehtori, Oulun ammattikorkeakoulu
- Janne Repo, yliopettaja, Savonia ammattikorkeakoulu
- Minna Nyström-Järvinen, lehtori Tampereen ammattikorkeakoulu
- Maritta Koivisto, arkkitehti SAFA, Rakennustuoteteollisuus RTT, Julkisivuyhdistys ry:n edustaja
- Stina Hyrynen, DI, A-insinöörit Suunnittelu Oy, Julkisivuyhdistys ry:n hallituksen puheenjohtaja
- Rami Nurminen, hankekehitysyksikön päällikkö, Helsingin kaupungin asuntotuotanto ATT
- Jorma Tissari, rakennuttaja-arkkitehti, Helsingin kaupungin asuntotuotanto ATT
- Ari Rahikainen, kilpailun sihteeri, Tampereen yliopiston arkkitehtuurin yksikkö

Lisätietoja kilpailusta ja kohdekohtaiset arvioinnit:

<https://julkisivuyhdistys.fi/uutishuone/ajankohtaista/arkkitehtiopiskelijakilpailu-2021-2/>